

ATLANTSKI SAVEZ
CRNE GORE

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ 2020

IMPRESUM

Atlantski Savez Crne Gore

Urednik:

Danijela Begović

Uređivački odbor:

Mia Lučić

Ema Kaluđerović

Tijana Burzanović

Autori:

Azra Karastanović

Milan Jovanović

Podgorica, Februar 2021.

ISSN 2336-9779

SADRŽAJ

5	O nama
6	Misija i ciljevi
7	Aktivnosti
11	Učešća
15	Digitalni forenzički centar (DFC)
17	Aktivnosti DFC
21	Jačanje kapaciteta
25	Plan aktivnosti
28	Publikacije

ONAMA

Atlantski savez Crne Gore je osnovan 2006. godine i od tada je prepoznat kao istaknuta institucija koja se bavi promocijom evroatlantskih vrijednosti i međunarodne bezbjednosti. Atlantski savez je primljen u članstvo Svjetske organizacije atlantske povelje (ATA) na generalnoj skupštini održanoj u Atini 2006. godine. S obzirom na to da se suočavamo sa ključnim momentima u našoj istoriji, Atlantski savez je postao prepoznat kao ključni forum za uvođenje efikasnih promjena na političkoj i bezbjednosnoj sceni.

Atlantski savez se zalaže za konstruktivno rukovodstvo i uključivanje u međunarodna pitanja od značaja, a na osnovu centralne i ključne uloge atlantske zajednice u rješavanju međunarodnih izazova u 21. vijeku.

Atlantski savez podstiče dijalog i diskusiju o kritičnim međunarodnim problemima, sa ciljem da doprinese javnoj debati i podstakne konsenzus o adekvatnim odgovorima Vlade, privatnog i neprofitnog sektora, te medija u Crnoj Gori, ali i lidera Evrope i SAD.

Važni doprinosi Atlantskog saveza takođe uključuju i identifikovanje i oblikovanje odgovora na glavna pitanja sa kojima se suočava NATO i transatlantska zajednica. Svoje aktivnosti Atlantski savez Crne Gore sprovodi kroz tri centra: Digitalnog forenzičkog centra, Centara za borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma i Centara za međunarodne odnose.

MISIJA I CILJEVI

MISIJA:

Misija Atlantskog saveza Crne Gore (ASCG) se ogleda u jačanju demokratije, bezbjednosti i stabilnosti u Crnoj Gori i regionu kroz organizovanje i koordinaciju naučno-istraživačkih aktivnosti u oblastima odbrane, bezbjednosti i diplomatije. ASCG je vodeća platforma u Crnoj Gori i regionu koja kroz svoje projekte i analize političkih procesa podstiče dijalog i diskusije o ključnim međunarodnim pitanjima, procesima i promjenama na transatlantskom prostoru i regionu Jugoistočne Evrope (JIE).

CILJEVI:

Doprinos očuvanju mira i bezbjednosti i širenje značaja i uloge NATO u regionu JIE;

Unaprijeđenje regionalne saradnje;

Analiza političkih procesa i doprinos kreiranju politika;

Naglašavanje značaja uloge Crne Gore kao NATO članice u međunarodnim procesima;

Sprovođenje edukativnih programa i omladinskih razmjena sa ciljem obučavanja budućih generacija mladih lidera koji će razvijati efikasne politike.

Aktivnosti

14. FEBRUAR 2020.

KANADSKA DELEGACIJA U POSJETI ATLANTSKOM SAVEZU CRNE GORE

U prostorijama Atlantskog saveza Crne Gore održan je sastanak sa delegacijom Kanade čiji su članovi bili Majkl Kaduk, Kristina Mastelika, Brajan Ebel i Natali Nidoba. Na sastanku je bilo riječi o dešavanjima u Crnoj Gori u tom trenutku, a naročito o situaciji oko Zakona o slobodi vjeroispovijesti. Takođe, predstavljen je i rad Digitalnog

forenzičkog centra koji se aktivno bavi borbom protiv širenja dezinformacija i lažnih vijesti, kao i istraživanje o dezinformacionim kampanjama. Predsjednik Atlantskog saveza Crne Gore Savo Kentera istakao je da je vrlo pozitivno to što je Kanada pokazala interesovanje za Crnu Goru i region, što je pokazatelj da nismo sami.

28. APRIL 2020.

VIRTUELNI RAZGOVOR: NOVA GEOPOLITIKA NAKON PANDEMIJE COVID-19

Atlantski savez Crne Gore organizovao je javni webinar, odnosno, virtuelnu konverzaciju na temu pandemije COVID-19 i njenih posljedica po svjetski poredak kakvog ga danas poznajemo. Za Evropu, kao i za ostatak svijeta, pandemija COVID-19 predstavlja izazov iz kojeg će izaći kao pobjednik ili gubitnik. Neke od tema o kojima je bilo riječi na webinaru su: odvijanje budućih geopolitičkih odnosa uslijed pojave Kine i Rusije kao dobročinitelja u vremenu pandemije, *bajka na papiru* kako je Srbija nazvala pomoć EU i autoritarnim liderima koji koriste pandemiju kako bi učvrstili svoj položaj. Međutim, učesnici su ocijenili da će posljedice pandemije korona virusa biti dalekosežne, ali da savezi kao što su NATO i EU mogu pružiti najbolji odgovor na te izazove, uprkos njihovoj sporog početnoj reakciji. Naglasili su da Zapadni Balkan mora i dalje biti u fokusu admini-

stracije u Briselu, u suprotnom, Kina i Rusija će iskoristiti ovu priliku. U onlajn konferenciji, koju je ASCG emitovao uživao na svojoj Fejsbuk stranici, učestvovali su: predsjednik ASCG Savo Kentera, predsjednik Atlantskog saveza Italije i Svjetske organizacije Atlantske povelje (ATA) Fabrizio Lucieli, predstavnik Atlantskog saveza Sjedinjenih Američkih Država Damir Marušić i novinar iz Srbije Boško Jakšić.

FOREIGN POLICY: CRNA GORA JE POSLEDNJA DOMINA KOJA ĆE PASTI PRED RUSIJOM

Milan Jovanović, istraživač iz Atlantskog saveza Crne Gore, napisao je članak za časopis *Foreign Policy* o opštoj političkoj situaciji nakon parlamentarnih izbora u Crnoj Gori održanih 30. avgusta 2020. godine, koji možda izvan granica zemlje nisu privukli puno pažnje, ali će zato imati velike posljedice po međunarodni poredak.

Predsjednik Milo Đukanović je bio na vlasti skoro 30 godina na čelu prozapadno orijentisane Demokratske partije socijalista, koja je izgubila izbore, ali njen lider Đukanović ostaje na funkciji predsjednika do 2023. godine. Mjesto Demokratske partije socijalista je zauzela prorуска i prosrpska alijansa, čime je Moskva

dobila saveza ne samo o okviru NATO, već i potencijalno u Evropskoj uniji. Krajnje je vrijeme da se EU probudi i preduzme nešto kako bi zaustavila podmucao uticaj ruskog predsjednika Vladimira Putina na Balkanu.

Novoformirana koalicija opozicionih partija koja treba da vodi malu balkansku zemlju se principijelno usaglasila da nastavlja Đukanovićevu prozapadnu politiku, ali to neće prekinuti slavlja u Kremlju. Iako veliki dio crnogorske javnosti slavi kraj Đukanovićeve autokratske vladavine, sve su prilike da će sreća biti kratkog vijeka. Naša mala nacija je *poslednja balkanska domina koja će pasti pred Rusijom*.

2BS FORUM 2020

2BS (To Be Secure) FORUM je godišnji političko-bezbjednosni forum na visokom nivou i vodeći je međunarodni forum na prostoru Jugoistočne Evorpe (JIE). 2BS Forum se bavi pitanjima globalne, evroatlantske bezbjednosti, kao i bezbjednosti u regionu JIE. Glavna karakteristika ovog Foruma je učešće velikog broja poznatih akademika i stručnjaka u oblasti bezbjednosne politike, kao i visokih zvaničnika iz regiona JIE i transatlantske oblasti. Događaj predstavlja konferenciju na kojoj se podstiče diskusija o vaoma važnim i značajnim pitanjima; on pomaže u pomodisanju, osim novog načina razmišljanja, i taktičkog sprovođenja reformi u regionu JIE, građenja čvršće veze između ključnih aktera i partnera, čineći ovaj region bezbjednijim i prosperitetnijim mjestom koje u budućnosti može doprinijeti u rješavanju globalnim izazovima.

Ciljna grupa Foruma su donosioci odluka, članovi skupština, predstavnici vlada, akademske zajednice i ostali ključni akteri u oblasti spoljne i bezbjednosne politike. Vrlo važna ciljna grupa je korporativni sektor, šefovi i vlasnici uticajnih preduzeća i kompanija, kojima je ukazana mogućnost da razgovaraju sa predstavnicima vlada o rješavanju trenutnih izazova na polju bezbjednosti.

Usljed pandemije COVID-19 i novih korjenitih promjena u svijetu, ovogodišnji 10. jubilarni 2BS Forum organizovan je na nešto drugačiji način koji je podrazumijevao i onlajn i uživo učestvovanje. Na ovogodišnjem 2BS Forumu, pod sloganom *Decoding a decade: Looking back, Looking ahead (Dekodiranje dekade: Osvrt na prošlost i budućnost)*, najviše je bilo riječi o budućem putu Crne Gore i izazovima koji predstoje novoj vlasti izabranoj u avgustu 2020. godine, kao i putu zemalja Zapadnog Balkana u svijetu nakon pandemije i njihovom položaju i kako će izgledati za 10 godina. Druga goruća pitanja kojima se Forum bavio ticala su se predstojećeg prilagođavanja NATO novim bezbjednosnim izazovima, promjena na geopolitičkom planu i u rukovodstvu koje su nastale kao posljedica pandemije COVID-19, te rezultata američkih predsjedničkih izbora 2020. godine kada je riječ o spoljnoj politici SAD i njenom uticaju na transatlantsku bezbjednost. Pored promjena na svjetskoj političkoj i bezbjednosnoj mapi, na Forumu se poveo i razgovor o porastu dezinformacija u doba pandemije i efikasnim metodama za njihovo suzbijanje, kao i o drugim aktuelnim i ključnim temama koje oblikuju i utiču na odvijanje međunarodnih odnosa, a tim i na budućnost Zapadnog Balkana, Evrope i cijelog svijeta.

PUT U SIGURNO

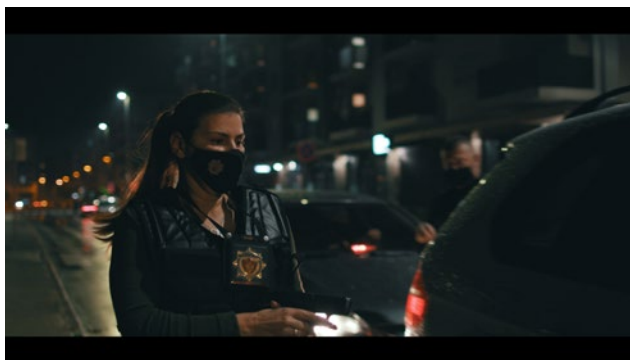
Atlantski savez Crne Gore sa ponosom je predstavio projekat *Put u sigurno* na kojem je radio tokom cijele 2020. godine, a koji je, uprkos pandemiji COVID-19 i svim teškoćama sa kojima smo se suočili, uspješno realizovan uz podršku Ambasade Kanade. Kroz ovaj projekat, Atlantski Savez Crne Gore želi da doprinese miru i sigurnosti u Crnoj Gori. *Put u sigurno* predstavlja set od tri kratka dokumentarna filma čiji je cilj

stvaranje inkluzivnijeg, tolerantnijeg, bezbjednijeg i prosperitetnijeg demokratskog društva u Crnoj Gori. Teme dokumentaraca su žene u bezbjednosnom sektoru, migranti i povratnici sa stranih ratišta.

Dokumentarci su emitovani početkom 2021. godine na TV Vijesti, a takođe su postavljeni i na zvaničnom Jutjub kanalu Atlantskog saveza, kao i na našim društvenim mrežama i sajtu.

Žene u bezbjednosnom sektoru

U [prvom kratkom dokumentarnom filmu](#), ujedno i prvom takve vrste, razgovarali smo sa ženama zaposlenim u različitim bezbjednosnim strukturama, čija profesija zahtijeva apsolutnu posvećenost. One su podijelile iskustva o izazovima i problemima sa kojima se žene, koje obavljaju takvu vrstu posla, svakodnevno suočavaju, kao i načine na koje doprinose jačanju mira i bezbjednosti.

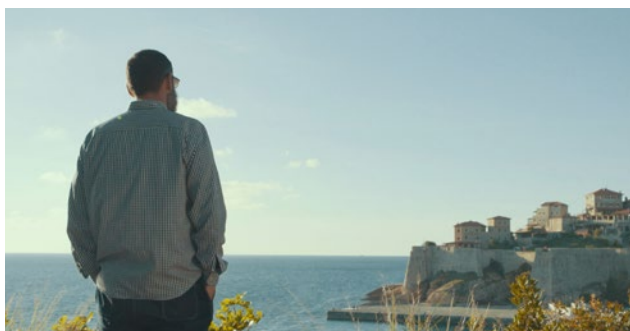
Migranti i izbjeglice

[Drugi kratki dokumentarni film](#) u fokus stavlja migrante i izbjeglice koji su potražili utočište i azil u Crnoj Gori. Dvije osobe govorila su o tome kako su pronašli mir i sigurnost u našoj zemlji, ali i o diskriminaciji i stigmi sa kojima se susreću, te svojoj borbi za prihvatanje i integraciju.

Crnogorski građani na stranim ratištima

[Poslednji kratki dokumentarni film](#) ima za cilj da širi razumijevanje i objasni fenomen odlaska na strana ratišta, pristup rješavanju problema ponovne integracije i socijalizacije povratnika u crnogorsko društvo, kao i mehanizama i sredstava za spriječavanje radikalizacije i jačanje uloge dijaloga.

Učešća

23. JANUAR 2020.

PREDSTAVNICI ASCG NA NATO KONFERENCIJI – INTEGRISANI PRISTUP KOMUNIKACIJAMA U BRISELU

Odjeljenje za javnu diplomatiju NATO je organizovalo konferenciju pod nazivom *NATO konferencija o integrisanom pristupu komunikacijama* u Briselu 23. i 24. januara 2020. godine. Konferencija je okupila stručnjake iz think tank centara i akademske zajednice, vladine zvaničnike, eksperte za komunikaciju, kao i predstavnike iz

oblasti industrije i kulture. Na toj konferenciji na visokom nivou učestvovao je i Atlantski savez Crne Gore.

Cilj konferencije je bio analiziranje posljednjih političkih diskusija u Londonu i planiranje integrisanih pristupa komunikaciji u narednim mjesecima i godinama.

14. MAJ 2020.

EU, NATO I SAD – KLJUČNI PARTNERI ZAPADNOG BALKANA

Rusija pokušava da uspori integracione procese na Zapadnom Balkanu i, od svih stranih faktora, najviše se miješa u unutrašnja i spoljno-politički kurs zemalja regiona, ocijenili su učesnici onlajn konferencije koju je organizovao NATO Strateški komunikacijski centar izvrsnosti (StratCom) iz Letonije.

Na konferenciji su učestvovali Milan Jovanović iz Atlantskog saveza Crne Gore i profesor sa Univerziteta Sjeverna Karolina Dimitar Bečev koji su predstavili izvještaj *Prisustvo Rusije u informacionom okruženju Zapadnog Balkana*.

Milan Jovanović je objasnio da je Zapad najčešće predstavljen u negativnom kontekstu, a Rusija kao spasilac i zaštitnik pravoslavlja u regionu. Dodao je i da Rusija ne može da prihvati evroatlantske aspiracije zemalja regiona i da, stoga, radi na spriječavanju integracija.

Učesnici konferencije saglasni su da Rusija koristi pandemiju korona virusa kako bi ojačala svoje prisustvo na Balkanu, ali ocjenjuju da su druge zemlje uspješnije na tom planu. Dimitar Bečev naveo je primjer Kine koja je, za razliku od Rusije, prisutna svugdje u svijetu.

8. JUN 2020.

KENTERA: RUSIJA SE NIKADA NEĆE POMIRITI SA ČLANSTVOM CRNE GORE U NATO

Predsjednik Atlantskog saveza Crne Gore Savo Kentera gostovao je u emisiji *Šofrovizija* na RTCG povodom treće godišnjice članstva Crne Gore u Alijansi i kazao da Rusija nastavlja da podriva našu zemlju svim silama. *Rusija se nikada nije pomirila niti preboljela članstvo Crne Gore u NATO i nikada*

to neće učiniti, istakao je. Kentera je takođe govorio o brojnim koristima članstva Crne Gore u NATO, od ojačane unutrašnje bjezbjednosti do većeg broja stranih direktnih investicija. Prema njegovim riječima, stabilnost u regionu se može postići jedino ulaskom i Srbije i BiH u NATO.

23. SEPTEMBAR 2020.

STRATEŠKA ULOGA SPOLJNIH FAKTORA NA ZAPADNOM BALKANU

Kancelarija za multilateralni dijalog Fondacije Konrad Adenauer, u saradnji sa Austrijskim institutom za evropsku i bjezbjednosnu politiku (AIES), organizovala je 23. septembra 2020. godine hibridnu Stručnu radionicu o *strateškoj ulozi spoljnih faktora na Zapadnom Balkanu* na Diplomatskoj akademiji u Beču.

Učesnici iz zemalja Zapadnog Balkana bili su: Josip Brkić (zamjenik Ministarke vanjskih poslova BiH), Haris Ćutahija (Vanjskopolitička inicijativa BiH), Alehandro Estes Perez (Grupa za pravne i političke studije, Kosovo), Florijan Ćehaja (Kosovski centar za bezbjednosne studije), Savo Kentera (Atlantski savez Crne Gore), Zoran Nečev

(Institut za demokratiju Societas Civilis Skopje, Sjeverna Makedonija) i Strahinja Subotić (Centar za evropske politike, Srbija).

Jedan od zaključaka hibridne Stručne radionice bio je da postoji rivalstvo između Rusije i Kine za prevlast nad Zapadnim Balkanom, u kojem je, za Evropu, Rusija dobro poznati suparnik, dok EU ne zna šta može da očekuje od Kine. Iako Evropska Unija puno ulaže u Zapadni Balkan, njen narativ nije dovoljno upečatljiv. Kina svoj uticaj ne širi putem medija, već kroz diplomate i ambasadore. Svi učesnici su se složili da su EU potrebne činjenice, narativi i konstantno prisustvo na Zapadnom Balkanu kako bi pojačala svoju vidljivost u regionu.

Digitalni forenzički centar – DFC

Globalizacija i rastuća upotreba novih tehnologija, te sve veća dostupnost interneta su doprinijeli važnosti koju informacije imaju, kao i brzini kojom se one širi i načinu na koji utiču i oblikuju političku i socio-ekonomsku sredinu.

Digitalni forenzički centar je prvi digitalni centar takve vrste u regionu Zapadnog Balkana, posvećen suzbijanju dezinformacija, lažnih vijesti i propagandnih kampanja koje za cilj imaju destabilizaciju demokratskih procesa u Crnoj Gori i regionu Zapadnog Balkana. Misija Digitalnog forenzičkog centra jeste: suzbijanje problema dezinformacija i lažnih vijesti kroz istraživanje sadržaja naslova i članaka i pružanje provjerenih informacija zasnovanih na detaljnoj analizi; promovisanje objektivne istine i kritičkog razmišljanja; osnaživanje digitalne i medijske pismenosti kroz organizovanje seminara, radionica i predavanja koja će podići svijest o ovom pitanju. Svoj rad Digitalni forenzički centar obavlja kroz multisektorski i multidisciplinarni pristup koji uključuje razne aspekte i okupljanje institucija u društvu, kao i privredne grane kako bi se izborili sa ovim složenim bezbjednosnim izazovom. Kao značajan resurs, DFC koristi već uspostavljenu mrežu saradnika i nevladinih organizacija iz regiona Zapadnog Balkana, Evrope i SAD, kao i strane stručnjake i dugoročnu saradnju sa Atlantskim savezom SAD i Institutom za državništvo (IfS) iz Londona.

Naš moto je uvijek preispituj!

DFC METODOLOGIJA

Ovu bazu podataka čine svi slučajevi dezinformacija, lažnih vijesti i misinformacija koje je tim Digitalnog forenzičkog centra istraživao, razvrstao i razotkrio. Tim DFC se fokusira na ključne poruke koje se nalaze u crnogorskom i širem informativnom prostoru i šire poluistinite, izmijenjene ili potpuno netačne informacije, a sve u cilju diskreditovanja i podrivanja demokratskih država i društva.

DEZINFORMACIJE

Pod ovim terminom, DFC tim podrazumijeva:

- kombinaciju istinitih, poluistinitih i lažnih sadržaja/informacija;
- sadržaj koji se namjerno širi da bi se uticalo na javno mnjenje, nanijela šteta i/ili ostvarila politička, lična ili finansijska dobit.

LAŽNE VIJESTI

Pod ovim terminom, DFC tim podrazumijeva:

- originalni članak/medijski izvještaj koji sadrži potpuno netačne informacije i sadržaje koji nisu zasnovani na činjenicama;
- sadržaj koji se namjerno širi da bi se uticalo na javno mnjenje, nanijela šteta i/ili ostvarila politička, lična ili finansijska dobit.

MISINFORMACIJE

Pod ovim terminom, DFC tim podrazumijeva:

- nenamjerno širenje lažnih informacija;
- medij koji nije bio svjestan da se radi o netačnim informacijama.

Uzimajući u obzir gorenavedene definicije, dvije stvari je potrebno razotkriti i objasniti u kontekstu dezinformacija i lažnih vijesti:

- Dokazati da su iznešene tvrdnje netačne.
- Dokazati da je obmana učinjena namjerno.

Mnogo je teže dokazati da je obmana učinjena namjerno. Međutim, kada dokažemo namjeru, pored njihovog identifikovanja i razotkrivanja možemo bolje objasniti pojam dezinformacija. Iz tog razloga, jednom kada identifikujemo greške u iznesenim činjenicama, slijedi niz propratnih pitanja.

- Da li je greška ispravljena u određenom vremenskom okviru?
- Ako nije, postoji li neki dokaz da je autor znao da je u pitanju greška?
- Ako ne, da li se greška mogla izbjeći jednostavnim pretraživanjem?
- Da li je u pitanju obrazac ponašanja autora koji se ponavlja?

Aktivnosti DFC

28. JANUAR 2020.

DIGITALNI FORENZIČKI CENTAR NA KONFERENCIJI ZA MEDIJE PREDSTAVIO ISTRAŽIVANJE DEZINFORMACIONE SVETINJE

Na konferenciji za medije održanoj u prostorijama Atlantskog saveza Crne Gore 28. januara 2020. godine, Milan Jovanović iz Digitalnog forenzičkog centra predstavio je istraživanje – *Dezinformacione svetinje*, u vezi sa tada aktuelnom dezinformacionom kampanjom. Cilj prezentacije bio je predstavljanje kvantitativnih i kvalitativnih rezultata u pogledu ključnih primjere dezinformisanja, analize narativa u medijima, kao i ukazivanje na *modus operandi* takvih kampanja.

Jovanović je kazao da je u protekla tri mjeseca objavljeno oko 35.000 članaka i objava na društvenim mrežama koje se direktno tiču Zakona

o slobodi vjeroispovjesti i da kampanja dolazi pretežno iz Rusije i Srbije. Kako je kazao, u istraživanju su više bili fokusirani na konkretne primjere dezinformacija u cilju prikazivanja svega što jedna dezinformaciona kampanja sa sobom nosi, a što ne podrazumijeva samo lažne vijesti i dezinformacije.

Jovanović je naglasio da je analizom *modus operandi* dezinformacione kampanje u Crnoj Gori utvrđeno da je istovjetna kampanja bila prisutna i u zemljama JIE, Ukrajini i zapadnim zemljama. U zaključku, Jovanović je objasnio da problem dezinformacija nije jednostavno riješiti i da se više pažnje mora posvetiti edukaciji djece.

19. FEBRUAR – 20. MART 2020.

ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA – MEDIJSKA PISMENOST, KORONA VIRUS I GRAĐANI CRNE GORE

Sa ciljem da se procijene stavovi i mišljenje građana Crne Gore kada je riječ o kritičkom sagledavanju svakodnevno dostupnog medijskog sadržaja, Digitalni forenzički centar je sproveo kvantitativno terensko istraživanje javnog mnjenja. Istraživanje je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.054 punoljetnih građana od 19. februara do 20. marta. Za potrebe istraživanja izrađen je upitnik koji je obuhvatao četiri cjeline: upotreba medija; povjerenje u medije i kvalitet informacija; lažne vijesti i dezinformacije; odgovornost i kontrola informacija.

Prema nalazima terenskog istraživanja, televizija predstavlja medij koji ispitanici najčešće koriste. Društvene mreže predstavljaju drugi najčešće zastupljen medij, koji svakodnevno ili više puta nedjeljno koristi više od polovine ispitanika. Najrjeđe zastupljen medij, prema navodima ispitanika, jeste dnevna štampa. Prosječna ocjena povjerenja u crnogorske medije

na skali od 1 do 5 iznosi približno 3, a gotovo svi ispitanici su naveli da su bar jednom primijetili lažnu vijest u crnogorskim medijima. Ukoliko primijete lažnu vijest na društvenim mrežama, trećina ispitanika pretpostavlja da najvjerovatnije ne bi uradili ništa po tom pitanju, te da bi ignorisali takvu informaciju. Više od polovine ispitanika ocjenjuje da bi država trebalo da nadzire i kontroliše medijske sadržaje na internetu kako bi se zaustavilo plasiranje dezinformacija i lažnih vijesti.

Ispitanicima su takođe bila postavljena i pitanja o pandemiji Kovid-19, kako bi se procijenio stepen upotrebe medija i informisanosti građanja o njoj. Istraživanje je pokazalo da gotovo svi građani svakodnevno prate vijesti o korona virusu u Crnoj Gori, kao i da su gotovi svi ispitanici naišli na lažne vijesti i dezinformacije o korona virusu pretežno na društvenim mrežama i portalima.

8. APRIL 2020.

DFC ZA TVCG: DEZINFORMACIJE OPASNE PO ZDRAVLJE

Kolega Borislav Višnjić gostovao je u emisiji *Korona, ostani doma* na TVCG. Izložio je glavne dezinformacije koje je DFC razotkrio o Kovid-19, i govorio o tome da li je 5G mreža uticala na pandemiju. Višnjić je predstavio i neke od objava na društvenim mrežama o korona virusu u zemljama bivše Jugoslavije i govorio o centrima moći iz kojih dezinformacije o pandemiji najčešće potiču.

14. APRIL 2020.

JOVANOVIĆ O SRPSKOJ MREŽI BOTOVA NA TVITERU

Kolega Milan Jovanović gostovao je na Televiziji N1 Srbija i govorio o hakerskom napadu na DFC koji je uslijedio nakon analize o novoj bot mreži u Srbiji povezane sa predsjednikom Srbije Aleksandrom Vučićem. Analiza je objavljena na sajtu DFC pod imenom *Sa koronom stigla i mreža bot profila u Srbiju*. Jovanović je govorio karakteristikama ovih bot naloga, kada se ove kampanje

pojačavaju i kada možemo očekivati slična dešavanja u našoj zemlji i regionu.

18 – 20. MART 2020.

COVID-19 EKSPLEJNER VIDEI

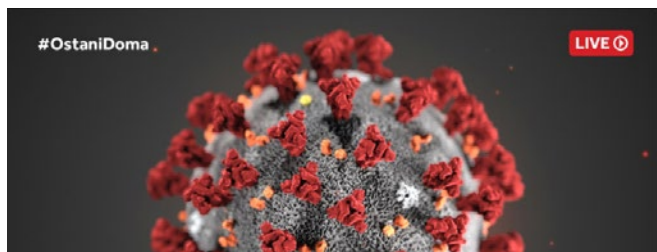
Sa dolaskom pandemije COVID-19 na crnogorsko tlo u martu 2020. godine, Digitalni forenzički centar je prepoznao potrebu za kreiranjem dva videa. Kako je rad od kuće najbolja mjera prevencije protiv pandemije novog korona virusa, DFC je napravio prvi video sa ciljem da predstavi listu

alatki koje mogu olakšati rad od kuće. Drugi video je kreiran kako bi se razvila svijest o *poplavi* dezinformacija i teorija zavjere oko pandemije. Poruka DFC je da udruživanjem snaga možemo okončati pandemiju i infodemiju.

22. MART – 14. MAJ 2020.

COVID-19 LIVE BLOG

Tokom prvog talasa krize izazvane pandemijom, Digitalni forenzički centar pokrenuo je COVID-19 Live Blog kao doprinos borbi protiv infodemije koja prati ovu pandemije. Na svakom

koraku su pristupne nepotpune ili lažne informacije, uprkos zalaganjima državnih institucija i medija da im se stane na put. Mnogi izgubljeni u toj pometnji su i dalje tragali za istinitim odgovorima. Ovaj blog je za cilj imao da pruži primjere dezinformacija i narativa koji su se širili u medijima i na društvenim mrežama na veoma jednostavan način (kroz kratke poruke i infografike), ali i da predstavi pouzdane i ključne informacije o korona virusu. Informacije su objavljivane u realnom vremenu i ažurirane više puta dnevno, u skladu sa pojavom novih (dez)informacija.

18 – 30. AVGUST 2020.

LIVE BLOG – IZBORI POD LUPOM

Uoči parlamentarnih izbora u Crnoj Gori zakazanih za 30. avgust, Digitalni forenzički centar je pokrenuo blog uživo pod imenom *Izbori pod lupom* kao doprinos borbi protiv dezinformacija koje su se širile u medijima. Blog je za cilj imao da pruži dokaze

za dezinformacije i narative o izbornoj kampanji i procesu koji su se širili u medijima i na društvenim mrežama. Informacije su objavljivane u realnom vremenu i ažurirane više puta dnevno sa pojavom novih (dez)informacija.

1 – 15. AVGUST 2020.

IZBORI POD LUPOM: ONLAJN MONITORING MEDIJA

Digitalni forenzički centar sproveo je onlajn monitoring medija kako bi utvrdio zastupljenost objava o izbornim listama, ključne teme u člancima i njihov domet na društvenim mrežama (prije svega na Fejsbuku). U okviru petnaestodnevnog istraživanja, DFC je uradio monitoring portala *Antena M*, *Borba*, *CDM*, *IN4S*, *RTCG* i *Vijesti*, kao i društvene mreže Fejsbuk.

Monitoring je uključivao ukupan broj članaka čiji je ton ocijenjen kao pozitivan, negativan ili neutralan; ključne teme članaka u medijima; statistiku portala na Fejsbuku za posmatrani period; članke sa najvećim brojem komentara; članke sa najviše interakcija na Fejsbuku, kao i Fejsbuk grupe i stranice koje su podijelile najveći broj sadržaja sa portala.

DECEMBAR 2020.

DFC EKSPLEJNER VIDEI I PODKASTI

Digitalni forenzički centar povećao je broj aktivnosti za izgradnju otpornosti i razumijevanja koncepta dezinformacija i drugih obmanjujućih onlajn sadržaja u javnosti. U okviru projekta *Care before you share* – Montenegro koje je podržalo NATO Odjeljenje za javnu diplomatiju, DFC je kreirao tri eksplejner videa i pet podkasta. Eksplejner videi su napravljeni kako bi publika mogla da na što prijemčiviji način razumije šta su to dezinformacije, kako nastaju, kako se šire i kakve mogu imati posljedice.

Drugi dio projekta su podkasti pod imenom *Pod lupom* koji predstavljaju razgovore u obliku kratkog videa sa stručnjacima iz različitih oblasti.

DFC je kreirao i objavio pet podkasta koji su obradili teme teorija zavjere, medijske pismenosti,

sveukupnog stanja u medijima u Srbiji, negativnog uticaja dezinformacija tokom pandemije Kovid-19, borbe protiv dezinformacija u BiH i kineske propagande u doba pandemije. Cjelokupni projekat *Care before you share* – Montenegro za cilj ima izgradnju društva otpornijeg na dezinformacije i hibridne prijetnje kao preduslov za jačanje demokratije.

Izgradnja kapaciteta

23 – 24. JANUAR 2020.

INTEGRISANI PRISTUP NATO KOMUNIKACIJAMA

Dva člana našeg tima su učestvovala na konferenciji u Briselu koju je organizovalo NATO Odjeljenje za javnu diplomatiju. Događaj je okupio gotovo 300 stručnjaka iz oblasti komunikacija iz svih 29 savezničkih zemalja. Glavne teme o kojima je bilo riječi na konferenciji su izazovi u predstavljanju savezničkih aktivnosti, borba protiv dezinformacija, upotreba modernih tehnologija, kao i predstojeće vojne vježbe *Branilac Evropa 2020 (Defender Europe 2020)*. Tokom dvodnevne konferencije, stručnjaci i teoretičari iz različitih grana komunikacija podijelili su svoja viđenja, od analitičara velikih skupova podataka, preko socioloških

istraživača do eksperata za izgradnju brenda i odnosa sa javnošću. Učesnici su razgovarali o sigurnosnim aktivnostima koje su do sada preduzeli Armija SAD i NATO, kao i o već pripremljenim planovima aktivnosti protiv napada dezinformacijama.

Članovi našeg tima imali su priliku da razgovaraju sa stručnjacima iz oblasti komunikacija, kako sa predstavnicima tinentk organizacija tako i onima iz akademskih krugova, kao i sa ličnostima iz svijeta kulture i biznisa. Takođe su imali i priliku da podijele iskustva, znanja i viđenja koja je DFC stekao u toku prethodnih godinu i po dana od svog osnivanja.

JANUAR – 15. FEBRUAR 2020.

DFRLAB RAZMJENA

Dva člana našeg tima su učestvovala u jednomjesečnoj razmjeni DFRLab u Vašingtonu. Budući da dva centra sarađuju u oblastima dezinformacija, lažnih vijesti i narativa, cilj ove posjete je bio da učimo iz iskustava naših partnera u SAD i steknemo znanja potrebna za budući rad našeg tima.

Tokom radnog boravka, DFC tim je imao priliku da uči o o njihovoj metodologiji rada i razmatra različite alatke, analize i obrade podataka u izradi istraživanja. Takođe, cilj posjete je bio i da se prošire znanja o monitoringu izbora. Najznačajnije stečeno znanje se odnosi na metod i koncept

stvaranja plana za monitoring izbora, koji uključuje objašnjavanje narativa, kordinisanu aktivnost na društvenim mrežama, kao i saradnju sa novinarima i medijskim kućama i nestranačkim organizacijama.

Kao rezultat ove posjete, tim DFC je napisao članak pod nazovom *Protok informacija u Crnoj Gori kroz istoriju*, koji je predstavio informacionu sredinu u Crnoj Gori već više od četrnaest godina od nezavisnosti pod uticajem Rusije i Srbije kroz nekoliko ključnih primjera dezinformacionih kampanja.

15. FEBRUAR – 15. MART 2020.

EKSPERT IZ UK OBUČAVAO DFC TIM

Tim DFC imao je priliku da uči od eksperta iz Velike Britanije koji je proveo mjesec dana radeći sa DFC timom. Tim DFC prošao je obuku o novim alatkama za istraživanje putem otvorenih izvora, prikupljanju i analizi podataka, obradi i objavljivanju nalaza istraživanja.

6. MART 2020.

OBUKA ZA MLADE DIGITALNE ŠERLOKE: KAKO PREPOZNATI I RAZOTKRITI DEZINFORMACIJE?

Digitalni forenzički centar organizovao je specijalizovanu Obuku za studente sa različitih crnogorskih fakulteta koji su imali priliku da nauče nešto više o suzbijanju dezinformacija, ispitivanju i istraživanju, kao i o faktčeking metodama. Ciljevi obuke bili su: promocija *Digitalnih Šerloka*, razvijanje kritičkog razmišljanja među omladinom kako bi mogla samostalno da sprovodi istraživanja i uticaj na mlađe generacije i buduće lidere. Ukupno 20 učesnika bilo je podijeljeno u 4 grupe po

5 studenata, a zadatak im je bio da urade različite vježbe, analize i istraživačke radove. Ovu specijalnu obuku održali su tri iskusna predavača u okviru intenzivnih dvodnevni predavanja i radionica. Po završetku radionice učesnicima je uručen sertifikat o uspješno završenoj obuci. Učesnici su bili veoma zadovoljni pruženim znanjem, a naročito onim koji su stekli kroz praktične studije/praktično proučavanje slučajeva i konkretnim primjerima koji su im dali priliku da primijene naučeno.

NOVEMBAR 2020.

OBUKA O STVARANJU POZITIVNIH KAMPANJA I NARATIVA

Tim Digitalnog forenzičkog centra prošao je kroz obuku osmišljenu u cilju proširivanja i nadograđivanja znanja i vještina kako bi ubuduće sprovodili kampanje na profesionalniji i efikasniji nivo. Obuka je za cilj imala stvaranje efikasnijih i pozitivnijih narativa i održala su je dvojica stručnjaka iz oblasti medija i novinarstva iz regiona.

Cilj održanog treninga bio je i pružanje znanja o vrijednosti pozitivnih narativa, važnosti definisanja ciljne publike, o opštim teorijama priče i njenim formama, kao i o koracima za stvaranje pozitivnih i uspješnih kampanja koje imaju stvarni uticaj na svakodnevnu komunikaciju odabranih ciljnih grupa.

12. NOVEMBAR 2020.

STRATCOM SUMMIT 2020

Tim Digitalnog forenzičkog centra govorio je na samitu StratCom Summit 2020 koji je organizovao Centar evropskih vrijednosti za bezbjednosnu politiku. Šesti po redu samit okupio je relevantne ličnosti iz državnih uprava i civilnog društva kako bi razgovarali o sredstvima efikasne odbrane od neprijateljskih režima

Kine i Rusije. Fokus ovog događaja bio je odgovor Evrope na maligni uticaj i dezinformacije koje dolaze iz Rusije, kao i analiza trenutne i potencijalne saradnje Kine i Rusije u sprovođenju uticaja. Tim Digitalnog forenzičkog centra govorio je uticaju ovih zemalja na Zapadni Balkan, kao i šta bi se moglo povodom toga preduzeti.

17. NOVEMBAR 2020.

KONFERENCIJA O SIGURNOSNIM IZAZOVIMA ZA EVROPU

Milan Jovanović iz Digitalnog forenzičkog centra govorio je na Konferenciji o bezbjednosnim izazovima Evrope koju su organizovali Fondacija Konrad Adenauer (KAS) i Centar za sigurnosnu

suradnju iz Hrvatske. Jovanović je govorio o uticaju pandemije Kovid-19 na regionalnu i evroatlanstku bezbjednost, koncentrišući se na primjere dezinformacija u regionu.

19. NOVEMBAR 2020.

OPASNOST OD DEZINFORMACIJA I POVJERENJE U INSTITUCIJE

Glavni analitičar Digitalnog forenzičkog centra Milan Jovanović gostovao je na Jutarnjem programu RTCG. Govorio je o opasnosti od dezinformacija i nedostatku povjerenja u tradicionalne institucije.

2 – 23. DECEMBAR 2020.

ONLAJN RADIONICA: SUPROTSTAVLJANJE DEZINFORMACIJAMA

Digitalni forenzički centar je u decembru učestvovao na vebinaru *Suprotstavljanje dezinformacijama* koji je organizovalo U. G. *Zašto ne* u sklopu regionalnog projekta *Akcelerator medijske pismenosti*. Tim DFC imao je priliku da produbi znanja o uočavanju dezinformacija, njihovih elemenata, vrstama, kao i metodama provjeravanja sadržaja.

Na radionici je bilo riječi i o ulozi medija i društvenih mreža u današnjem svijetu i malignom uticaju dezinformacija na demokratije i građanska prava. Ovu onlajn radionicu održali su vodeći regionalni stručnjaci iz oblasti faktčeking medija i novinarstva.

12. DECEMBAR 2020.

ZAPADNOBALKANSKI SAMIT

Glavni analitičar Digitalnog forenzičkog centra Milan Jovanović učestvovao je na Zapadnobalkanskom samitu koji je organizovao tinktenk New Direction (ECR) i Međunarodni republikanski institut (IRI). Zajedno sa ostalim istaknutim učesnicima, Jovanović je govorio najviše

o Zapadnom Balkanu. Na panelu je takođe bilo i riječi o neprijateljskom uticaju autokratskih sila Rusije, Srbije i Kine na region, ali i o odgovoru EU i NATO i tome šta bi svaka zemlja ili organizacija mogla da uradi po tom pitanju.

Plan aktivnosti

Atlantski savez Crne Gore i Digitalni forenzički centar imaju dugu listu aktivnosti i projekata koje planiraju da ostvare u 2021. ASCG i DFC nastaviće da spovode projekte za promovisanje evroatlantskih aktivnosti u Crnoj Gori, projekte u skladu sa tendencijama kada je riječ o dezinformacijama i lažnim vijestima, kao i projekte koji uključuju omladinu, a koji su se u prethodnoj godini pokazali veoma uspješnim. S obzirom na veliki broj planiranih aktivnosti za 2021. godinu, navešćemo samo najvažnije.

SET POLITIČKIH BRIFINGA

Set političkih brifinga koji za cilj ima informisanje javnosti i glavnih aktera o aktuelnim i budućim izazovima u Crnoj Gori i u regionu JIE je planiran da bude među glavnim aktivnostima Atlantskog saveza Crne Gore. Brifinzi će se baviti temama međunarodnih odnosa, bezbjednosnih pitanja, NATO, uticajem stranih

aktera i njihovim miješanjem. U zavisnosti od teme, politički brifinzi biće dostupni javnosti ili užoj publici, a svi konačni proizvodi biće postavljeni na internetu. U izradi svakog političkog brifinga učestvovaće neki od raznih eksperata sa Zapadnog Balkana ili oni koji se bave ovim područjem.

ONLAJN RAZGOVORI

Planirano je da se niz razgovora na temu bezbjednosti i međunarodnih odnosa održi onlajn u toku godine sa vodećim stručnjacima i donosiocima odluka. U zavisnosti od teme, razgovori će se održati jedan na jedan ili sa više sagovornika. Onlajn razgovori baviće se temama kao što su

NATO agenda za 2030. godinu, strani uticaji, budući odnosi sa Rusijom i Kinom, transatlantska saradnja i nova administracija SAD, bezbjednost i okruženje, kao i druge teme koje se tiču bezbjednosti i stabilnosti u regiji JIE tokom sljedeće decenije.

TO BE SECURE FORUM (2BS FORUM)

2BS Forum predstavlja noseći stub najvažnijih sastanaka uticajnih međunarodnih i crnogorskih predstavnika na kojima se razgovara o ključnim pitanjima bezbjednosti na međunarodnom nivou, kao i u regiji JIE. Sa ciljem da podstakne itekako značajne diskusije o najvažnijim dilemama u oblasti međunarodne bezbjednosti, ovogodišnji 2BS Forum baviće se nekim od najvažnijih izazova koje sa sobom

donose korjenite promjene u 21. vijeku. Osim već dominantnih tema savremenih izazova, rizika i prijetnji, ovogodišnji 2BS Forum biće posvećen i pitanju stalno rastućeg trenda dezinformacija i lažnih vijesti u okviru diskusija i analiza. Dakle, fokus 11. po redu 2BS Foruma biće globalna bezbjednost, izazovi u svijetu nakon pandemije, budućnost integracija Zapadnog Balkana i borba protiv dezinformacija.

CARE BEFORE YOU SHARE – MONTENEGRO

Pozitivan prijem na koji su naišli pilot projekti, eksplejner videi i podkasti, koji su kreirani i objavljeni u okviru projekta *Care before you share – Montenegro* koji je podržalo NATO Odjeljenje za javnu diplomatiju ohrabrilo nas je da nastavimo sa objavljivanjem sličnog sadržaja i ove godine. Digitalni forenzički centar

planira objavljivanje još podkasta i eksplejner videa koji će javnosti približiti probleme dezinformacija, narativa i obmanjujućeg sadržaja na prijemčiviji i jednostavniji način. Glavni cilj projekta je građenje društva otpornijeg na dezinformacije i hibridne prijetnje, kao preduslov za snažniju demokratiju.

ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA

Digitalni forenzički centar sprovede drugo po redu istraživanje javnog mnjenja o upotrebi medija i načinu na koji javnost percipira lažne vijesti i dezinformacije. Opsežno istraživanje javnog mnjenja takođe će ispitati i stavove i mišljenja crnogorskih građana kada je riječ o svakodnevno dostupnom onlajn i medijskom sadržaju. Kao i prošlogodišnji, upitnik će obuhvatati četiri cjeline: upotreba

medija; povjerenje u kvalitet medija i informacija; lažne vijesti i dezinformacije; odgovornost i kontrola medija. Kontinuirano sprovođenje istraživanja na godišnjem nivou omogućiće nam da pratimo i posmatramo promjene u medijskom ekosistemu, načinu na koji javno mnjenje percipira dezinformacije i njihov uticaj, kao i društvenu otpornost kroz godine.

OBUKA ZA MLADE DIGITALNE ŠERLOKE

Nakon uspješno protekle probne obuke, Digitalni forenzički centar Atlantskog saveza Crne Gore planira da i ove godine održi sličnu obuku. Obuka za Digitalne mlade Šerloke je namijenjena studentima koji su zainteresovani i žele da nauče nešto više o fenomenu dezinformacija, psihološkom

aspektu organizovanih kampanja dezinformacija, efikasnim načinima njihovog suzbijanja, alatkama otvorenih izvora i metodama proučavanja i istraživanja. Takođe, jedan dio obuke biće posvećen i faktčeking metodama, provjeravanju izvora i mnogim drugim temama.

OBUKA ZA NOVINARE

Kako bi se stvorilo društvo što otpornije na opasnosti od dezinformacija i drugih obmanjujućih sadržaja na internetu, Digitalni forenzički centar pokrenuće niz obuka za novinare. Program će uključivati obuke o naprednijim metodama i alatkama onlajn pretrage. Neke od tema koje

će se obrađivati na treningu su istraživanje i obrada podataka, otvoreni izvori na osnovu Bulovog istraživanja, geolokacija, analiza domena, pothranjivanje, kao i mnoge druge. Nakon uspješno završene obuke, svakom učesniku će biti dodijeljen sertifikat.

Publikacije ▶

2BS SUMMARY 2020

U godišnjem izdanju 2BS Summary Atlantskog saveza Crne Gore prikazujemo pregled panel diskusija i poruka sa 2BS Foruma. Kao vodeći političko-bezbjednosni forum na Zapadnom Balkanu i regionu JIE, predstavili smo pregled jubilarnog desetog 2BS Foruma, održanom u

novom kombinovanom obliku (onlajn i uživo), sa namjerom da informišemo javnost širom svijeta o ključnim porukama koje su se mogle čuti na ovoj vodećoj konferenciji visokog nivoa.

DFC MAGAZINI

Digitalni forenzički centar redovno objavljuje DFC Magazin koji nudi široki spektar informacija i dešavanja u vezi sa hibridnim ratom i narativima dezinformacija na Zapadnom Balkanu. Ovo mjesečno izdanje ima za cilj da podigne svijest o tim problemima, a, od nedavno, pruža nova

viđenja o gorućim izazovima u digitalnom svijetu dezinformacija kroz intervju sa istaknutim pojedincima. DFC Magazin smo počeli da objavljujemo u oktobru 2018. godine i do sada smo objavili 26 brojeva.

MONITORING MEDIJA I ANALIZA NARATIVA O CRNOJ GORI U MEJNSTRIM MEDIJIMA IZ SRBIJE 2019/20

Prethodne godine objavili smo godišnje istraživanje Digitalnog forenzičkog centra kojim je obuhvaćeno 11.104 teksta sa ključnom riječju *Crna Gora*. Istraživanje pruža

uvid u narative i mjeru u kojoj se šire putem najčitanijih portala iz Srbije u Crnoj Gori.

DFC PUBLIKACIJA

U oktobru 2020. godine predstavili smo i postavili na internetu godišnju publikaciju pod naslovom *While the Truth Exists*. Publikacija DFC pružila je pregled svih analiza, nalaza, slučajeva dezinformacija, te

objavljenih priča, kratkih izvještaja, rezultata anketa i istraživanja, kao i svih ostalih aktivnosti Digitalnog forenzičkog centra tokom godine.

123456789101112131415161718192021222324252627282930313233343536373839404142434445464748495051525354555657585960616263646566676869707172737475767778798081828384858687888990919293949596979899100

123456789101112131415161718192021222324252627282930313233343536373839404142434445464748495051525354555657585960616263646566676869707172737475767778798081828384858687888990919293949596979899100

123456789101112131415161718192021222324252627282930313233343536373839404142434445464748495051525354555657585960616263646566676869707172737475767778798081828384858687888990919293949596979899100